

UVODNIK

Poštovani čitatelji,

bliži nam se kraj još jedne godine koja je turizmu donijela brojne pozitivne promjene, ali i različite izazove na globalnoj razini. Svakako možemo sa zadovoljstvom utvrditi da međunarodni turistički dolasci bilježe visoke stope rasta, destinacije se oporavljaju od kriza i izazova s kojima su se susretale tijekom posljednjih nekoliko godina, a dionici turizma ponovno imaju razloga za optimizam. Ili se možda ipak i dalje suočavamo sa starim boljkama? Ne možemo zanijekati činjenicu da turizam ima velik negativan utjecaj na okoliš, problematika prekomjernog turizma širi se destinacijama diljem svijeta, ekonomski odljevi iz lokalnih ekonomija sve su značajniji, a nezadovoljstvo lokalnih zajednica postaje sve veće i one sve glasnije izražavaju svoje negodovanje i zabrinutost zbog ovakvog modela razvoja turizma. U takvom je okruženju vrlo lako postati cinik i prihvatiti stav da je turizam propustio ispuniti očekivanja koja su pred njega stavljena prije mnogo godina – smanjiti siromaštvo, osnažiti lokalne zajednice, očuvati resurse, otvarati nova radna mjesta i brojne druge ciljeve na globalnoj razini. No, situaciju je potrebno tumačiti iz više perspektiva i iskoristiti priliku za razmjenu znanja i iskustava kako bi se destinacije uspješnije prilagodile izazovima u okruženju.

Turizam je u brojnim destinacijama svijeta katalizator pozitivnih promjena. Očuvanje baštine, kreativnost, poduzetništvo, usmjerenost na zajednicu, pristupačnost, otpornost – ove teme, ali i brojne druge, postaju neizostavni i ključni dijelovi strategija razvoja destinacija. Rješenja nekih od ovih izazova nadilaze mogućnosti sustava turizma i dio su širih društvenih rasprava. No, to ne lišava turizam odgovornosti da bude aktivan u tim procesima, ali i da preuzme ulogu pokretača pozitivnih promjena u destinacijama. I upravo je tu prilika za suradnju između znanstvenika i dionika u praksi. George Bernard Shaw je rekao: „Ne postajemo mudri sjećanjem na prošlost, već odgovornošću za budućnost.“ Razmjenom znanja, ideja i iskustava, ali i strahova i zabrinutosti, širimo vlastite vidike, a na temelju tih spoznaja možemo razvijati strategije i alate pomoću kojih će cijeli sustav turizma u budućnosti biti otporniji,

EDITORIAL

Dear readers,

We are approaching the end of another year that has brought many positive changes to tourism, but also various challenges on a global scale. We can be satisfied that international tourist arrivals are showing high growth rates, destinations are recovering from the crises and challenges they have faced in recent years, and tourism stakeholders once again have reason for optimism. Or are we still facing old problems? We cannot deny that tourism has a significant negative impact on the environment, the problem of overtourism is spreading to destinations worldwide, economic outflows from local economies are becoming increasingly significant, and the dissatisfaction of local communities is growing as they increasingly voice their concerns about this model of tourism development. In such an environment, it is easy to become cynical and adopt the view that tourism has failed to meet the expectations set for it many years ago – reducing poverty, empowering local communities, preserving resources, creating new jobs, and achieving numerous other global goals. However, it is necessary to interpret the situation from multiple perspectives and use the opportunity to exchange knowledge and experiences so that destinations can adapt more successfully to challenges in the surroundings.

Tourism serves as a catalyst for positive change in many destinations worldwide. Heritage preservation, creativity, entrepreneurship, community focus, accessibility, and resilience – along with many other topics – are becoming essential components of destination development strategies. Solutions to some of these challenges extend beyond the tourism system and form part of broader social discussions. However, this does not absolve tourism of its responsibility to participate actively in these processes and to act as a driver of positive change in destinations. This is precisely where opportunities for collaboration between researchers and practitioners arise. George Bernard Shaw said: “We are made wise not by the recollection of our past, but by the responsibility for our future.” By exchanging knowledge, ideas, and experiences – as well as fears and concerns – we broaden our horizons. On this basis, we can

uključiviji, prilagodljiviji i održiviji. A upravo to je temelj za ostvarivanje svih ciljeva koji su stavljani pred ovaj globalni fenomen. Takav ekosustav turizma neće biti jednostavno postići, ali prihvaćanjem osobne i zajedničke odgovornosti u tom procesu zasigurno možemo početi graditi svjetliju budućnost.

Stoga je izrazito zadovoljstvo naglasiti da radovi u ovom broju časopisa hrabro slijede zahtjevne istraživačke ideje. Mlada autorica iz Mađarske istražuje goruće pitanje koje dugi niz godina mori brojne destinacije, posebice one na Mediteranu – sezonalnost. Na temelju sustavnog pregleda literature analizira kvantitativne i kvalitativne metodologije koje su primijenjene za kvantificiranje sezonalnosti na Mediteranu. Autorice iz Meksika u svojem radu analiziraju odnos turizma i kave na primjeru savezne države Chiapas. Uspoređujući autohtone zajednice s privatnim hacijendama dolaze do zaključka da su potrebne ciljne i kontekstualizirane javne politike kako bi se poboljšalo održivo osiguranje sredstava za život pripadnika lokalnih zajednica. Međutim, naglašavaju i važnost uravnoteženja komercijalizacije turizma s očuvanjem kulturne i prirodne baštine destinacija.

Autorice trećeg članka analiziraju važnost razvoja cikloturizma na primjeru jedne županije u Hrvatskoj. Njihovo istraživanje usmjereno je na dionike destinacija, a cilj je utvrditi teme koje su upravo njima važne i na temelju tih spoznaja dati pregled smjernica budućeg razvoja cikloturizma koji će biti temeljen na konceptu održivosti. Posljednji članak također je rezultat suradnje autora iz Hrvatske. Oni analiziraju podatke o putničkom zračnom prometu u odabranim europskim zemljama te promatraju njegov oporavak u post-pandemijskom razdoblju. Rad raspravlja implikacije i politike u zračnom prometu i turizmu, uz naglasak na važnost informacijskih tehnologija za unaprjeđenje analitičkih procesa.

Nadam se da ćete uživati u čitanju ovih članaka. Bilo je osobito zadovoljstvo surađivati s njihovim autorima, a posebna zahvala ide i svim recenzentima koji odgovorno i iznimno profesionalno pristupaju recenzentskom postupku. Zahvalni smo za vaše vrijeme, trud, znanje i predanost našim naporima da *Acta Turistica* ostane međunarodno prepoznata platforma za razmjenu

develop strategies and tools to make the entire tourism system more resilient, inclusive, adaptable, and sustainable in the future. This forms the foundation for achieving all the goals set for this global phenomenon. Such tourism ecosystem will not be easy to achieve, but by accepting both personal and shared responsibility in the process, we can begin to build a brighter future.

It is therefore a great pleasure to highlight that the papers in this issue of the journal boldly pursue challenging research ideas. A young author from Hungary examines a pressing issue that has affected numerous destinations for many years, particularly those in the Mediterranean: seasonality. Through a systematic literature review, she analyses the quantitative and qualitative methodologies used to measure seasonality in the Mediterranean. In their paper, authors from Mexico examine the relationship between tourism and coffee using the example of the federal state of Chiapas. By comparing indigenous communities with private haciendas, they conclude that targeted and contextualized public policies are needed to improve the sustainable livelihoods of local communities. They also stress the importance of balancing the commodification of tourism with the preservation of the cultural and natural heritage of destinations.

The authors of the third article examine the importance of developing cycling tourism, using a county in Croatia as a case study. Their research focuses on destination stakeholders, aiming to identify topics important to them and, based on these insights, to provide an overview of guidelines for the future development of cycle tourism grounded in the concept of sustainability. The final article is also the result of collaboration between authors from Croatia. They analyze the data on passenger air traffic in selected European countries and observe its recovery in the post-pandemic period. The paper discusses the implications and policies in air traffic and tourism, emphasizing the importance of information technologies for improving analytical processes.

I hope that you enjoy reading these papers. It has been a great pleasure to collaborate with their authors, and special thanks go to all the reviewers who approach the review process responsibly and with exceptional professionalism. We are grateful for your time, effort, knowledge, and dedication

novih spoznaja i ideja u području turizma. Koristim ovu priliku i pozivam autore da nastavite slati svoje radove za naš časopis.

I na kraju, želim vam puno uspjeha i sreće u godini koja je pred nama. Neka nam 2026. godina donese mir, sreću i blagostanje koji su svijetu doista potrebni.

S poštovanjem,

izvanredna profesorica Vanja Krajinović
glavna i odgovorna urednica

to ensuring that *Acta Turistica* remains internationally recognized platform for the exchange of new insights and ideas in the field of tourism. I take this opportunity to invite authors to continue submitting their papers to our journal.

Finally, I wish you much success and happiness in the year ahead. May 2026 bring us all peace, happiness and prosperity that the world truly needs.

Respectfully,

Associate Professor Vanja Krajinović
Editor-in-Chief